

TULKIN VÄLITYKSELLÄ

**TIETOA VIRANOMAISILLE
ASIOIMISTULKKAUKSESTA**

Työministeriön esitteitä 2004
www.mol.fi/migration

Tässä esitteessä kerrotaan asioimistulkkauksesta ja asioimistulkin työstä sekä annetaan viranomaisille ohjeita tulkin välityksellä toimimiseen. Esite on julkaistu myös ruotsiksi. Esite löytyy työministeriön www-sivuilta osoitteesta: www.mol.fi/migration

TULKKAUKSELLA YLITETÄÄN KIELI- JA KULTTUURIMUURI

Asiomistulkkauksella tarkoitetaan viranomaisen tai yksityisen tahon ja asiakkaan välisen dialogin, esimerkiksi haastattelun, kuulustelun tai neuvottelun tulkkausta. Asiomistulkkaus on yleensä konsekutiivista eli peräkkäistulkkausta, jossa tulkkaus toiselle kielelle seuraa heti jokaista puhejaksoa. Puhejakson pituus vaihtelee tilanteen ja puhujan mukaan. Simultaani- eli samanaikaistulkkauksessa tulkki tulkaa lähes samanaikaisesti kuin tulkattava puhuu. Simultaanitulkkausta käytetään yleensä isommissa kokouksissa ja konferensseissa, jolloin käytössä on tulkkauslaitteet.

LAINSÄÄDÄNTÖ

Tulkkitsemisestä ja kääntämisestä on mainintoja monessa kohtaa Suomen lainsäädäntöä. Viranomaisen velvollisuudesta huolehtia tulkkitsemisestä ja kääntämisestä säädetään esimerkiksi hallintolain (434/2003) pykälässä 26 ja hallintolainkäyttölain (586/1996) pykälässä 77. Velvollisuus on rajattu asioihin, jotka voivat tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Velvollisuus sisältää vastuun tulkin tai kääntäjän hankkimisesta sekä tulkkitsemisen tai kääntämisen kustannuksista. Asian selvittämiseksi tai asianosaisen oikeuksien turvaamiseksi viranomaisen voi huolehtia tulkkitsemisestä ja kääntämisestä muussakin kuin viranomaisen aloitteesta vireille tulevassa asiassa.

Tulkkitsemisestä säädetään myös esitutkintalaissa (449/1987, 37 §), laissa potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/ 785, pykälät 3 ja 5) sekä laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000, 5 §), laissa maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (493/1999) ja ulkomaalaislaissa (301/2004 , 10 ja 203 §).

Suomen ja ruotsin kieltä käyttävän oikeudesta viranomaisen järjestämään tulkkaukseen sekä käännökseen säädetään kielilaissa (423/2003, 18 §). Tulkkitsemisestä ja kääntämisestä saamen kielelle on voimassa se, mitä siitä erikseen säädetään. Viranomaisen on myös huolehdittava siitä, että muiden pohjoismaiden kansalaiset saavat käsiteltävissä asioissaan tarvittavan tulkkitsemis- ja käännösavun.

Yllämainitut lait löytyvät valtion säädöstietopankista: FINLEX (www.finlex.fi)

TULKKAUKSEN KUSTANNUKSET

Tulkkauksesta laskutetaan tuntihintojen mukaan. Hinnat voivat vaihdella paikkakunnan, kielen ja palvelun tarjoajan mukaan. Tulkkauspalveluja tarjoavat [alueelliset tulkikeskukset](#), yksityiset käännös- ja tulkkausfirmat sekä freelancer-tulkit.

Käännöksistä laskutetaan sivu- tai rivimäärän sekä toisinaan tekstin vaikeustason mukaan.

Pakolaisten tulkkaus- ja käännöspalvelujen kustannukset korvataan kunnille valtion varoista valtioneuvoston päätöksen (512/1999, 5 §) nojalla. Tulkkaus- ja käännöspalvelujen kustannuksia korvataan, mikäli tulkkausta tarvitseva asiakas kuuluu pakolaisten vastaanoton piiriin ja asia koskee mm.

- sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita
- kotoutumissuunnitelman laatimista
- kotouttamista edistävien lähiympäristön ja yhteiskunnan tarjoamien palvelujen käyttöön ohjaamista

Entisen Neuvostoliiton alueelta muuttaneiden henkilöiden (paluumuuttajien) tulkkipalveluihin kunnat voivat myöntää toimeentulotukea. Edellytyksenä on että paluumuuttaja on toimeentulotukiasiakas ja kielipalvelut ovat hänelle kotoutumisen kannalta välttämättömiä. Turvapaikanhakijoiden vastaanotossa tarvittavat tulkkaus- ja käännöspalvelut laskutetaan suoraan siltä vastaanottokeskukselta, jonka kirjoilla turvapaikanhakija on.

ASIOIMISTULKKI ON VIESTINNÄN AMMATTILAINEN

Tilaaajan tulee varmistua siitä, että tulkki on ammattitulkki. Suomessa toimivat asioimistulkit ovat joko hankkineet asioimistulkin ammattitutkinnon toisen asteen koulutuksena tai opiskelleet tulkkauksesta ja kääntämisestä yliopistossa ja/tai suorittaneet asioimistulkkauskurssin. Tulkillla on kielitaitonsa lisäksi paremmat kulttuuri- ja viestintätaidot kuin tavallisella kielenpuhujalla. Häneltä edellytetään harjaantuneisuutta kasvokkaisviestinnässä, selkeää artikulointia ja miellyttävää puheilmaisua. Ammattilaistulkkinä eivät voi toimia asioimistilanteeseen osallistuvien henkilöiden lähisukulaiset, ystävät eivätkä lapset.

Tulkin tehtävä on tulkata asioimistilanteessa käytetyt puheenvuorot. Hän selvittää myös sanoman ymmärtämisen kannalta oleellisia kulttuuritaustoja. Tulkit noudattavat työssään [asioimistulkin ammattisäännöstöä ja asioimistulkkausohjeita](#). Keskeisimpiä sääntöjä ovat:

- Tulkki on vaitiolovelvollinen
- Tulkki ei käytä väärin mitään tulkkauksen yhteydessä tietoonsa tullutta
- Tulkki ei ota vastaan toimeksiantoa, johon hänellä ei ole tarpeellista pätevyyttä tai jossa hän on jäävi
- Tulkki valmistautuu tehtäväänsä huolellisesti ja ajoissa

- Tulkki pyrkii kattavaan tulkkaukseen, ei jätä mitään pois eikä lisää mitään
- Tulkki pysyttelee puolueettomana ja ulkopuolisena eikä anna henkilökohtaisten asenteidensa tai mielipiteidensä vaikuttaa työhönsä
- Tulkki ei toimi tulkattavien avustajana tai asiamiehenä
- Tulkki ei ole toimeksiantonsa aikana velvollinen hoitamaan mitään muita kuin tulkkaustehtäviä

NÄIN TOIMITAAN TULKIN VÄLITYKSELLÄ

Tulkkauspalveluja käyttämällä varmistetaan, että viestintä sujuu ja asiat tulevat ymmärretyiksi oikein. Tulkki kannattaa tilata paikalle aina, jos ei varmuudella tiedetä, onko asiakkaan suomen kielen taito riittävä myös monimutkaisten asioiden hoitamiseen. Vaikka asiakas ei katsoisi tulkkausta tarpeelliseksi, viranomaisella on oikeus tilata tulkki oman työnsä helpottamiseksi.

Tulkki on parasta tilata hyvissä ajoin. Tulkkauspalvelua tilattaessa on ilmoitettava tarvittava kieli, aika ja paikka, tilaisuuden kesto, tulkattavan asiakkaan nimi ja aihe mahdollisimman tarkkaan. Jos tulkkaus kestää useita tunteja, sovitaan tauoista etukäteen tulkin kanssa.

Tulkkaustilanteessa tulkki istuu viranomaisen ja asiakkaan välissä siten, että hänellä on esteetön näköyhteys kaikkiin tulkattaviin. Tulkkauspalvelujen käyttäjän on huolehdittava myös tulkin turvallisuudesta työturvallisuuslain (738/2002, pykälät 1, 2, 5 ja 7) mukaisesti.

Tulkkaustilanteessa:

- Kohdistu puheesi asiakkaallesi (älä tulkille) ja katso asiakasta kohti
- Puhu selkeästi ja jaksota puhettasi sopivasti
- Vältä ammattislangia, murreilmaisuja ja sanaleikkejä
- Anna tulkin esittää tarkentavia kysymyksiä
- Muista, että tulkkaus tapahtuu *minä*-muodossa
- Tulkki tulkaa kaiken, puhu siis vain se, mitä haluat tulkattavan

ETÄTULKKAUS

Asioimistulkkaus voi tapahtua joko lähitulkkauksena eli paikan päällä tai etätulkkauksena. Etätulkkaus tapahtuu puhelimen tai videotulkkauslaitteiden avulla. Etätulkkauksessa tekniikalla on keskeinen rooli. Siksi on huolehdittava siitä, että käytössä on asianmukaiset laitteet ja että ne toimivat moitteettomasti; äänen ja kuvan on oltava selkeitä. Tulkkauksen alkaessa asiakkaalle on selitettävä, ettei tulkkaustilannetta nauhoiteta. Etätulkkauksella saadaan huomattavia säästöjä matka-ajassa ja matkakuluissa.

ALUEELLISET TULKKIKESKUKSET

Suomessa on seitsemän alueellista tulkkeskusta, joita ylläpitää yleensä alueen suurin kaupunki. Toisena sopimusosapuolena on työhallinto, joka rahoittaa ja koordinoi alueellisten tulkkeskusten toimintaa. Lisäksi työministeriöllä on ostosopimus yhden yksityisen tulkkeskukan kanssa. Keskuksia on perustettu kuntien tueksi maahanmuuttajien vastaanottoon, ennen muuta viranomaisten tulkkaustarpeisiin. Tulkkeskukset ovat erikoistuneet harvinaisiin kieliin ja niiden kielivalikoimiin kuuluu useita kymmeniä kieliä. Tulkkeskukset tekevät myös asiatekstikäännöksiä viranomaisten tarvitsemista asiakirjoista, kuten erilaisista todistuksista.

Alueelliset tulkkeskukset:

- [Helsingin seudun asioimistulkkauskeskus, Vantaa](#)
- [Keski-Suomen tulkkeskus, Jyväskylä](#)
- [Lahden seudun tulkkeskus, Lahti](#)
- [Pirkanmaan tulkkeskus, Tampere](#)
- [Pohjanmaan tulkkeskus, Vaasa](#)
- [Pohjois-Suomen tulkkipalvelu, Oulu](#)
- [Turun seudun tulkkeskus, Turku](#)

Yksityinen tulkkeskus:

- [Lingua Nordica Oy, Helsinki](#)

Kaikkien tulkkeskusten yhteystiedot löytyvät myös työministeriön kotisivulta www.mol.fi/migration

OHJEITA TULKKAUSPALVELUN TILAAJALLE

Tulkkauspalvelu tulee tilata hyvissä ajoin.

Tilausta tehtäessä annetaan seuraavat perustiedot:

- Tilaaajan yhteystiedot sekä tulkkaukspalvelua käyttävän viranomaisen nimi
- Tulkkauškieli
- Tulkkauksen kesto
- Ajankohta ja paikka
- Mahdollisimman tarkka osoite tulkille tiedoksi
- Toiveesi tulkkauksen suoritustavasta (paikan päällä, etätulkkauksena puhelimen vai videoneuvottelulaitteiden välityksellä)
- Maahanmuuttaja-asiakkaan nimi ja status
- Tulkkauksen aihe, jotta tulkki voi valmistautua etukäteen
- Laskutusosoite

Kaikki tilaukset, muutokset ja peruutukset tehdään suoraan tulkkikeskukseen.

OHJEITA KÄÄNNÖSTYÖN TILAAJALLE

Sekä viranomaiset että yksityishenkilöt voivat tilata käännöksiä kunnallisista tulkkikeskuksista. Käännös kannattaa tilata hyvissä ajoin ennen sen toivottua valmistumisajankohtaa.

Tilausta tehtäessä tulee antaa seuraavat perustiedot:

- Tilaaajan yhteystiedot
- Lähde- ja kohdekieli (mistä kielestä mihin kieleen käännetään)
- Sivumäärä
- Toivottu valmistumisajankohta
- Käännöksen käyttötarkoitus (mihin tarkoitukseen ja kenelle käännös on suunnattu)
- Käännöksen toimitustapa (levyke, faksi, sähköposti)
- Laskutusosoite

Jos lähdekielenä on muita kuin latinalaisin aakkosin kirjoitettavia kieliä (esim. arabia, persia, kurdi, thai), kannattaa ilmoittaa tekstissä esiintyvien erisnimien kirjoitusasut latinalaisin aakkosin esimerkiksi passissa tai Kela-kortissa käytettävän kirjoitustavan mukaan. Kertokaa myös, tuleeko käännöksen olla virallisen kääntäjän oikeaksi vahvistama. Muutoksista ja peruutuksista on parasta ilmoittaa välittömästi.

Esitteen ovat yhteistyössä laatineet Työministeriö, Helsingin seudun asioimistulkkikeskus, Keski-Suomen tulkkikeskus, Pirkanmaan tulkkikeskus, Pohjois-Suomen tulkkipalvelu ja Turun seudun tulkkikeskus.